

*Представяме ви
We introduce to you*

ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ТЕХНИКА И МЕНИДЖМЪНТ „ХРИСТО БОТЕВ“ БОТЕВГРАД – УЧИЛИЩЕ С ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Добрин Христов

Резюме. Професионална гимназия по техника и мениджмънт – Ботевград, е училище с традиции. В него се подготвят кадри за автотранспорта, енергетиката, електрониката, икономиката, компютърните системи. Училището разполага с добре оборудвани кабинети, учебни работилници и лаборатории за осъществяване на съвременен образователен процес. Професионалната подготовка на учениците от нашето училище се осъществява с използване на съвременна техника и иновативни педагогически технологии. Професионалното обучение е тясно свързано с бизнеса в нашия регион.

Keywords: vocational school, vocational educational and training

Професионална гимназия по техника и мениджмънт е приемник на Техникума по механоелектротехника „Христо Ботев“, създаден в отговор на нуждите на бързо развиващата се промишленост в Ботевград. Открит е със заповед на МНП от 27.08.1962 г. и първоначално се помещава в сградата на смесената гимназия, а учебната практика се води в работилниците на Професионалното училище. От 06.10.1967 г. техникумът се настанява в нова четириетажна учебна

сграда. Нова придобивка е и довършеното през 1972 г. общежитие със столова. Благодарение на него, както и на интереса към предлаганите специалности, в техникума се обучават ученици от цялата страна. С Решение №РД-02-14-1863/01.11.2010г. на МРРБ общежитието сега подлежи на цялостен ремонт, напълно финан-

сиран по наше проектно предложение BG161 PO 0001-1.1.02-0014 по Оперативна програма „Регионално развитие“, съфинансирана от Структурните фондове на Европейския съюз. Така ще можем да задоволим и желанието на ученици от други региони на страната за нормални условия на живот.

През 2003 г. със заповед на министъра на образованието и науката техникумът е преименуван в Професионална гимназия по техника и мениджмънт „Христо Ботев“.

Днес училището разполага със следната учебна база – 28 класни стаи, 4 специализирани кабинета, 8 учебни работилници, 4 лаборатории, физкультурен салон, библиотека. В тях се обучават 600 ученици в 25 паралелки по следните специалности :

- Технология на машиностроенето
- Автотранспортна техника
- Промислена електроника
- Газова техника
- Компютърна техника и технологии
- Икономическа информатика
- Бизнесадминистрация

С предлаганото успешно съчетаваме професионално обучение по традиционни от откриването на училището специалности (Автотранспортна техника, Технология на машиностроенето, Промислена електроника) и съвременни, с поглед в бъдещето (Газова техника, Компютърна техника и технологии, Бизнесадминистрация и Информационни технологии).

Затова и мотото на училището ни е **„УЧИЛИЩЕ С ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ“**.

Предлаганите специалности са съобразени с нуждите на пазара на труда в Ботевград и дават възможност на завършилите ги да се реализират в действащи предприятия и фирми, както и да организират и управляват собствен бизнес. Много показателен за качеството на обучение в ПГТМ „Христо Ботев“ е фактът, че по официални данни от регистъра на издадените дипломи за средно образование на МОМН, свързан с НОИ, нашето училище е на второ място сред професионалните гимназии в България по успешна реализация на завършилите ученици на пазара на труда. В отговор на наше проучване и становище на дирекция „Бюро по труда“ – Ботевград, за наличие на безработни лица, незавършили средно образование, предлагаме и вечерно обучение за възрастни. Във връзка с нуждата от преквалификация и добиване нова квалификация към училището има регистриран и лицензиран от НАПОО Център за професионално обучение, обучаващ по 44 специалности, различни от предлаганите в училище.

Училището разполага с едно друго огромно богатство – своя учителски колектив. Той е сплав от опитни педагози – специалисти и млади учители,

желаещи да докажат себе си. Сред учителите, работили в гимназията, четирима са носители на орден „Кирил и Методий“, четирима – на медал за трудово отличие, и още са отличници на министерството. В настоящия момент 3 учители са носители на първа ПКС, 10 учители са носители на втора ПКС, 3 учители – на трета ПКС, 2 учители – на четвърта ПКС, и 1 учител – на пета ПКС. В педагогическия колектив работят 51 учители, от които 48 са с висше образование и 3 професионален бакалавър учител по практика.

В днешните трудни години на преход към демокрация и пазарна икономика, години, в които поставяме на карта оцеляването ни като народ и нация, образованието повече отвсякога има нужда от разбиране и подкрепа. Необходими са общи усилия, за да обучаваме децата си в духа на новите компютърни технологии и за да им дадем условия и мотиви за ценностна реализация тук, в България.

В този аспект в стратегията за развитие на нашето училище са заложени три основни направления за подобряване на нашата работа с учениците. Целта ни е тяхното пребиваване в училище да придобие смисъл и да получи конкретни резултати. Тези направления са следните:

1. Активно участие в различни форми на извънкласни дейности – тук може да се отбележи, че през цялото свое съществуване и до момента, независимо от финансовите трудности в последните години, училището ни стимулира участието на учениците в най-различни форми на извънкласни дейности. И това е доказано с успехите, които те са постигнали, а именно:

- награди „отличник“ за средношколски хор и танцов състав, който и в момента съществува със самостоятелни изяви;

- първо и второ място на републиканско първенство по автоматизация през 1989 г.;

- първо място на републиканско първенство по електроника през 1993 г.;

- по техническо чертане – 21 години непрекъснато участие в националния кръг на олимпиадите със следните по-големи успехи: две първи, две втори и две четвърти места.

В подкрепа на нашата дейност през тази година се включихме в проекта на МОМН „Успех“ за развитие на извънкласни дейности в училище. По този начин ще успеем да включим още повече деца и по различни от традиционните за нас теми.

2. Стимулиране на участието на колкото може повече ученици в различни спортни мероприятия и клубове. В тази връзка ПГТМ „Христо Ботев“ има регистриран като самостоятелно юридическо лице свой училищен спортен клуб „Техник“, който допълва дейността ни в областта на спорта. Традиционно и ежегодно провеждаме свои вътрешноучилищни турнири по футбол, баскетбол, волейбол, тенис на маса, канадска борба, поддържахме участието на нашите ученици в спортните градски клубове по борба, таекуон-до, акробатика. Големите ни успехи в областта на спорта са:

- 17 пъти републикански шампион по баскетбол за юноши;
- IV място на световни ученически игри по баскетбол от 32 участника през 2009 г.;

- I място на Младежки балкански игри по баскетбол 2003г. в Скопие;
- I място на републиканско ученическо първенство по борба отборно;
- IV място на републиканско ученическо първенство по футбол;
- I място на републиканско ученическо първенство по тенис на маса;

3. Професионалната подготовка на учениците. За нас всички е ясно, че от качеството на провеждане на учебната и производствената практика изцяло зависи реалната подготовка на учениците по избраната от тях специалност, за да излязат те на пазара на труда качествено подготвени и конкурентоспособни, което ще бъде достатъчно за пълноценната им реализация като специалисти в действащите промишлени предприятия и частни фирми и да им позволява да организират, реализират и развиват собствен бизнес. Има няколко варианта за провеждане на учебната практика, които прилагаме в нашето обучение по различните специалности в зависимост от техните предимства и недостатъци и нашите възможности.

ПЪРВИЯТ – т. нар. „изнесена практика“, при която учениците се прикрепят към някоя фирма. Предимството тук е, че разходите за учебно производство са нула. Прилагаме го в специалността „Технология на машиностроенето“ поради факта, че:

1. Срещаме затруднения при подsigуряване на финансови средства за закупуване на материали за поддържане на материалната база, за консумативи и др. Тук трябва да отбележим, че работим усилено за подобряване на нашата материална база. В това направление успяхме да оборудваме и въведем в експлоатация учебна работилница по заваряване след спечелен проект към МОМН по програма „Модернизиране на професионалното образование“.

2. В града има постоянно действаща фирма с подобен предмет на дейност. Имаме и разбирането и съгласието на фирмата за провеждане на практиката на учениците в условията на реално производство.

Подобно провеждане на часовете по учебна практика има и своите недостатъци, а именно:

- не е възможно всички усвоени знания по теория да се приложат на практика;
- не се усвояват практическите умения „стъпка по стъпка“, т. е. постепенно;
- преподавателят няма възможност да провери инициативността на учениците, защото не може да излиза извън рамките на производствения план на фирмата;
- не могат да бъдат спазени докрай учебните програми по специалността;
- не винаги работниците – титуляри на фирмата, са склонни да пускат учениците да работят реално предвид отговорността, която носят за производството на качествена продукция.

ВТОРИЯТ – учебната практика се провежда в учебните работилници на училището. При нас това е реализирано при специалностите в областта на

електрониката и „Газова техника“.

Срещаме трудности във финансовото, материалното и инструменталното обезпечаване на занятията. В тази връзка отново със спечелен проект по програмата на МОМН „Модернизиране на професионалното образование“ оборудвахме учебна лаборатория за обучението по специалността „Газова техника“, отговаряща на всички съвременни изисквания по отношение на използваното оборудване. В момента чрез същата програма на МОМН довършваме учебна лаборатория по Автотранспортна техника.

Ще се постареем да подготвим същото и за специалностите в областта на електрониката. Предимство тук е, че при тези условия много добре може да бъде организирано и контролирано точното спазване на учебните програми. Обучението наистина се провежда постепенно, „стъпка по стъпка“, така че да бъде възприето и усвоено по най-добрия начин от учениците.

Обучението по практика трябва да бъде съчетание на натрупаните теоретични знания и тяхното приложение на практика. В този аспект считаме, че практическото обучение на учениците трябва да бъде симбиоза между двата предложени варианта. Реално ние така го прилагаме. За основни неща от учебните програми използваме нашите учебни работилници и лаборатории, които в по-голямата си част вече отговарят на изискванията за качество. В същото време се договаряме с фирми, където учениците на реални работни места затвърждават и разширяват своите умения. Така съчетаваме предимствата на двата варианта.

Тук обаче може да се отбележи **ТРЕТИ** вариант в обучението по практика, който може и би трябвало да се внедри. Той е свързан с допълнително финансиране и затова се надяваме, че в бъдеще ще можем да го реализираме. Този вариант за нас е най-ефективният от всички описани, защото освен качествено обучение ще даде и ефективна реализация на произведеното. Вариантът е следният: собствено производство или услуги (без притеснение за сроковете) на малки изделия, съобразени с учебните програми по методични единици. При избора на изделие за учебно производство учителите трябва да се съобразяват със следните изисквания:

- да е просто за изпълнение на ученици;
- да се вгражда в отделните методични единици;
- да няма високи технически изисквания;
- да не е отговорно;
- да се изработва от евтини материали;
- да е икономически изгодно;
- да е съобразено със ЗБУТ на учениците;
- да е осигурен пазар;
- да не е обвързано със срок за изпълнение;
- отделните операции да не са по-големи от учебното време на учениците (времметраенето на учебната практика);

– да е съобразено, че машините са учебни и поради липса на средства те се ремонтират само в краен случай с налични или пригодени резервни части, липса на голяма точност, при по-високи натоварвания излизат от строя и т. н.

След уточняване на изделиято се определя нормата часове учебно време на един ученик на учебно-производствената група за една учебна година, като се изключва времето за уводни занятия; инструктажи; екскурзии и други непредвидени. Това време, умножено по броя на учениците, дава производственото време на една група. Сборът от времената на всички групи е норма часове за учебно производство на един учител. Сборът от всички норми часове на всички учители дава лимита от време за учебно производство по дадена специалност. Много съществен момент при изготвянето на плана е утвърдените изделия да бъдат „проиграни“, т. е. да се изработи опитен образец. Този начин на изработване на план само върху собствена продукция има своите предимства и недостатъци. Вече спомнахме, че така по-пълно се задоволяват педагогическите изисквания при обучение на учениците. Недостатъците са, че за така произведените изделия трудно се намира пазар. Ето защо в плана на училището трябва да се предвиди изпълнението на външни поръчки и услуги, които се доближават до изискванията на учебния процес. След приемане на поръчката се изготвя калкулация. Важна дейност при планирането на учебното производство е проучването на пазара – маркетинга. С тази дейност трябва да се занимават методичните обединения. Те черпят идеите си за нови изделия и услуги от четири главни източника:

– Следи се за добре продавана продукция на подобни училища. Проучват се възможностите за създаване на подобни изделия или услуги със сходни операции.

– На заседания на обединенията учителите се провокират да дават съвети. Повечето, разбира се, са неприложими, но понякога се раждат и добри идеи.

– Търси се възможност за ново производство или услуга, които изведнъж започват да се търсят на пазара много.

– Изделия, създадени в чужбина, за които се преценява, че ще се търсят на нашия пазар.

От няколко години при нас започна обучение на ученици по специалности от ново направление – икономика. Практическото обучение там може да се провежда по първия вариант (с упоменатите предимства и недостатъци). Ние обаче се насочихме към нов, **ЧЕТВЪРТИ** вариант, след като проучихме и разбрахме за това обучение от водещи икономически училища в страната. Този вариант е обучение в учебно-тренировъчни фирми (УТФ). Свързахме се с центъра на УТФ в България, разбрахме подробностите и започнахме работа. Първо подготвихме подходяща зала с необходимото обзавеждане и оборудване, обезпечавашо качествено обучение.

Второ – трябваше да установим необходимо ли е регистрирането на УТФ и полезна ли ще бъде при обучението на учениците. След разговорите, които проведохме, решихме да регистрираме фирмите, защото:

1. По този начин се приобщаваме най-пълноценно към начина на обучение в страните от ЕС.

2. Имаме възможности за контактуване със сродни училища от тези страни, защото тези УТФ имат организирано съществуване в цяла Европа.

3. Това е нова форма на учене на учениците – знаене и може не в класната стая, а в реални ситуации от ежедневието. Обучение в духа на предприемачеството, което е изключително важно в съвременните условия на труд.

4. Този начин на обучение е изключително силна инвестиция, защото човешките ресурси (а това са грамотно обучени ученици) са нашият капитал в бъдещето.

5. Това обучение в максимална степен присъства в ежедневието на учениците – те на всяка крачка се сблъскват с проблеми – същите или сходни на това, което изучават.

6. Работейки в такива УТФ, учениците получават в много по-голяма степен полезна информация, много по-лесно се ориентират в сложната икономическа и професионална обстановка, в която работим.

Накратко – какво представлява УТФ и как се реализира обучението на учениците в тях?

УТФ е симулирано, виртуално, фиктивно копие на реална фирма, в която участниците сами могат да извършват и тренират всички дейности на реалната фирма, с изключение на реални пари, продукция или услуги.

УТФ трябва да отговаря на следните условия :

– Работи се по учебна програма, утвърдена от МОМН.

– Утвърждава се разпределение на учебното време, цели и задачи на работата в УТФ.

– Ръководител на УТФ е учител, преминал обучение за ръководители към Центъра на УТФ за България или по международни проекти, притежаващ сертификат за това.

– УТФ работи в помещение, което симулира фирмен офис.

– УТФ има избран предмет на дейност и документирана структура.

– В часовете се проиграват всички дейности, характерни за работата в офиса на една фирма.

НАЧИН НА ОБУЧЕНИЕ В УТФ – чрез проиграване на всички дейности, характерни за работата в офиса на едно предприятие, учениците опознават организационната структура, икономическите цели, взаимоотношенията с предприятията, партньори на вътрешния и международен пазар на УТФ и държавните институции, прилагат на практика теоретичните знания, придобиват практически умения. УТФ дава възможност учениците по пътя на собствения опит.

– Да научат какво е това да ръководиш, да намираш решения, да носиш отговорност.

– Да се запознаят с конкретни изисквания за професията, за определено работно място.

– Да опитат да ръководят собствен бизнес.

От направеното изложение на варианти за провеждане на учебна практика на учениците може да се направи следния извод:

Четвъртият вариант на регистриране на УТФ в най-пълна степен отговаря на изискванията на професионалния свят към образователната ни система за възможно най-практически насочено обучение. Той обединява предимствата на теория и първия вариант, (изнесена практика), а именно:

1. Най-пълно се задоволява потребността на учениците от практическа реализация на теоретичните знания.

2. Много точно могат да се разработят и контролират отделните методични единици.

3. УТФ позволява да се изгради учебна ситуация, в която учениците могат да обогатяват задълбочават и прилагат придобитите знания в работна среда, която се доближава максимално до професионалната действителност.

Този вариант на обучение осигурява симбиозата между теоретични знания и практически умения в една формула, която гарантира успех.

Девизът е: „**ОБУЧЕНИЕ ЧРЕЗ ДЕЙСТВИЕ.**“

VOCATIONAL SCHOOL OF TECHNOLOGY AND MANAGEMENT „HRISTO BOTEV“– BOTEVGRAD – SCHOOL WITH TRADITIONS AND FUTURE

Abstract. Vocational School of Engineering and Management – Botevgrad is a school with traditions. Here we train students and staff for automobile transport, energetic, electronics, economics and computer systems. The school has enough well equipped studies, workshops and laboratories for modern qualification. The professional training of our students is realized by usage of modern technique and innovative pedagogic technologies. Professional education is closely joined with business in our region.

Headmaster: Mr. Dobrin Hristov -Engineer

✉ Vocational School of Engineering and Management
Botevgrad, Bulgaria
e-mail: pgtm_botevgrad@mail.bg